

dat zij van hun cliënten geen klachten over schade krijgen en door den gezondheidsdienst goed bediend worden.

Uit de volgende opgave kunt U verder nog zien, dat het aantal desinfecties door den gezondheidsdienst sedert 1893 toenemend is; hetgeen ook al weer niet voor impopulariteit pleit:

	1893	1894	1895	1896	1897	1898
1. Aant. ovenvullingen	361	476 ¹ / ₄	448	662 ¹ / ₄	387 ¹ / ₄	666 ³ / ₄
2. „ kamerontsmettingen	95	290	184	272	261	392
3. „ ontsmettingen in de loods	15	70	68	139	175	249
4. „ malen kosteloos	121	316	261	369	300	396
5. „ vergoed.	196	142	176	294	241	347

Geheel eens ben ik het met U natuurlijk, wanneer gij zegt dat leeren artikelen en pelswerken niet in den oven ontsmet kunnen worden; er zijn daaraan nog enkele andere artikelen toe te voegen. De ontsmettingen van deze voorwerpen geschieden door chemische middelen (sub. 3 in bovenstaande opgave); over eenige van deze ontsmettingen ben ik maar half tevreden en zou uw critiek gevreesd moeten worden. Juist voor deze ontsmettingen zullen mijns inziens formaldehydedampen bruikbaar kunnen zijn; er zijn dan ook reeds sedert eenigen tijd met het oog daarop proefnemingen bij den gezondheidsdienst in gang.

Met het voorafgaande meen ik te hebben aangetoond, dat uw scherpe veroordeeling van de tegenwoordig gevolgde desinfectiemethoden, althans voor Amsterdam, geen recht van bestaan heeft en het gevolg is van onbekendheid met de praktijk der methoden en met de verkregen ervaringen.

Hoogachtend en collegialiter,

Dr. H. G. RINGELING.

Amsterdam, 30 Mei 1899.

REPLIEK AAN DEN HEER ALEX. KLEIN.

Groningen, 19 Juni 1899.

Geachte Collega!

Gij stelt voor den strijd te eindigen en ik geloof dat de lezers van het *Tijdschrift* dit ook wel zullen wenschen. Gij hebt 41 bladzijden gevuld met uw opstel. Daarbij komen de 10 bladzijden, door onze correspondentie ingenomen. Inderdaad, ik vrees dat men ons niet meer zal lezen! Deze overweging brengt mij er dan ook toe mij te vergenoegen met de verklaring, dat ik de beoordeeling van de vraag of uwe beschuldiging gegrond of ongepast is thans gaarne overlaat aan de lezers van dit *Tijdschrift* en aan den historischrijver. Ik kan dit des te geruster doen, omdat ik tegenover uwe meening en naast de door mij verdedigde thans nog kan verwijzen naar het juist verschenen rapport van het Conseil d'hygiène publique de Belgique, rapporteur M. VAN ERMENGEM, over de vraag van de Regeering, in 1899 gesteld, „si dans „l'état actuel de la question, l'aldehyde formique peut être recommandée „comme désinfectant” (zie *Revue d'Hygiène* van 20 Mei j.l., p. 468—471). Ge

kunt daar o. a. lezen de volgende slotsom „les importantes recherches, dont „nous avons eu l'honneur de vous donner un résumé, tendent à faire de „l'aldehyde formique un agent désinfectant dont on peut espérer tirer bon parti pour la désinfection des locaux, dans les conditions déterminées. Votre „commission n'est pas d'avis, cependant, qu'il y ait lieu de le ranger d'ores „et déjà à côté de ceux, qui ont été éprouvés par une longue pratique et „qu'on est en droit de recommander sans arrière-pensée aux administrations”. Ook kunt ge daar lezen dat VALLIN, médecin inspecteur de l'armée in Frankrijk, er aan toevoegt „comme le savant directeur de l'Institut d'hygiène „et de bacteriologie de l'université de Gand, nous pensons qu'il y a lieu „de continuer les expériences, en vue de trouver le meilleur mode „d'emploi du formol, „qui n'a pas encore dans la pratique donné tout ce „qu'on est théoriquement en droit d'attendre de ses propriétés stérilisantes”.

Maar wat ge vooral niet moet voorbijzien is de volgende passage uit het rapport: „Malgré les améliorations introduites dans les appareils servant à „l'emploi de l'aldehyde formique, aucun gouvernement ne s'est encore décidé à „prescrire la désinfection par ce gaz des chambres de malades ou des navires”.

Dus: *Nog geen enkele Regeering heeft het formaldehyde in het ontsmettingsregulatief opgenomen en de Belgische deskundigen willen het zelfs nu in 1899 nog niet!*

Zoo dus onze Regeering en het Geneeskundig Staatstoezicht een fout heeft begaan (nog wel in 1896!) waarvan gij hen beschuldigt, kunnen zij zich kaln troosten met de overtuiging, dat dan ook al de adviseerende colleges van hygiënisten in de verschillende Rijken zouden hebben gedwaald en nu nog dwalen.

En U, in uw isolement, gun ik gaarne den troost dat de kleinst mogelijke minderheid ook wel eens gelijk kan hebben. Wellicht ook zult ge nu een aansporing hebben om uwe critiek uit te breiden tot zelfcritiek.

Collegialiter,
CH. H. ALI COHEN.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

LONDEN. — Gevoelloosheid en onbewustheid. Aan de schijnbaar overbodige vraag, of tijdens anaesthesie het bewustzijn afwezig is, wijdt *the Brit. med. Journ.* van 17 Juni een beschouwing. Na de narcose verneemt men van de patiënten verschillende mededeelingen. De een vond het aangenaam, de ander weet er niets van te vertellen, maar sommigen zeggen, dat de narcose voor hen onaangenaam, zelfs afschuwelijk was, dat zij een gevoel van beklemming of vrees ondervonden hebben. Enkelen, die tijdens de operatie teekenen gaven, dat zij alles wisten, wat met hen geschiedde, weten na het ontwaken niets meer daarvan en meenen al den tijd geslapen te hebben. Hier zou dus geen onbewustheid maar vergetelheid in het spel zijn. Dit zou te verklaren zijn doordat het opnemen der indrukken en het reageeren